

Wdrażanie i stosowanie systemów sztucznej inteligencji (AI). Prawa i obowiązki podmiotów. Komentarz praktyczny

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Rozdział 1. Przepisy ogólne

1. Cel, przedmiot i struktura rozporządzenia o sztucznej inteligencji

1.1. Znaczenie art. 1 AI Act

Artykuł 1 AI Act pełni rolę przepisu programowego. Określa on cele regulacji oraz jej przedmiot, wyznaczając ramy interpretacyjne dla całego aktu. W literaturze podkreśla się, że jest to „brama wejściowa” (*gateway provision*) do rozporządzenia: to właśnie w art. 1 AI Act ustawodawca unijny wyraża podstawowe ambicje – z jednej strony gospodarcze, związane z zapewnieniem funkcjonowania rynku wewnętrznego, a z drugiej strony ustrojowe, związane z ochroną praw podstawowych i wartości Unii [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 1 i n.].

Przepis ten jest także wyrazem kompromisu politycznego. W toku prac legislacyjnych podnoszono, że sama ochrona praw podstawowych nie mogłaby stanowić wystarczającej podstawy prawnej do przyjęcia regulacji w formie rozporządzenia. Konieczne było więc oparcie się na art. 114 TFUE, który przewiduje możliwość harmonizacji przepisów w celu zapewnienia funkcjonowania rynku wewnętrznego. To uzasadnia mocne wyeksponowanie w art. 1 ust. 1 AI Act pierwszego elementu – **poprawy funkcjonowania rynku wewnętrznego** (T. Wybitul, *Arbeitsbuch*, s. 2). Dopiero w dalszej kolejności pojawiają się cele ochronne i innowacyjne.

„Brama wejściowa”

1.2. Tekst przepisu i jego analiza językowa

Trójstopniowy cel

Artykuł 1 ust. 1 AI Act stanowi, że celem rozporządzenia jest poprawa funkcjonowania rynku wewnętrznego i promowanie upowszechniania zorientowanej na człowieka i godnej zaufania sztucznej inteligencji (AI), przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, praw podstawowych zapisanych w KPP, w tym demokracji, praworządności i ochrony środowiska, przed szkodliwymi skutkami systemów AI w Unii oraz wspieraniu innowacji.

W doktrynie podkreśla się, że to nietypowe zestawienie celów – mamy do czynienia z aktem prawnym, który jednocześnie ma charakter gospodarczy, ochronny i programowy. Zdaniem niektórych autorów art. 1 AI Act formułuje wprost „trójstopniowy cel” – integrację rynku wewnętrznego, ochronę wartości Unii i stymulowanie innowacji (*P. Voigt, N. Hullen, The EU AI Act, s. 2*).

Z punktu widzenia wykładni językowej szczególne znaczenie ma pojęcie sztucznej inteligencji skoncentrowanej na człowieku (*human-centric AI*). Nie jest to kategoria prawna o charakterze normatywnym, lecz raczej odwołanie do wcześniejszych dokumentów politycznych, w tym do Wytycznych etycznych dla godnej zaufania AI opracowanych przez Wysoką Grupę Ekspertów ds. Sztucznej Inteligencji w 2019 r. (zob. https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2019/11-06/Ethics-guidelines-AI_PL.pdf, dostęp: 16.1.2026 r.). Rozporządzenie nie nadaje temu sformułowaniu mocy prawnej, lecz traktuje je jako dyrektywę interpretacyjną i programową [*P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), The EU Artificial, s. 101*].

1.3. Cele rynku wewnętrznego

Integracja rynku wewnętrznego

Pierwszym i wyraźnie podkreślonym celem rozporządzenia jest usprawnienie funkcjonowania rynku wewnętrznego. Już w motywie 1 AI Act ustawodawca unijny wskazuje, że ustanowienie jednolitych ram prawnych ma zapobiegać fragmentacji regulacyjnej pomiędzy państwami członkowskimi oraz zapewnić swobodny przepływ towarów i usług opartych na sztucznej inteligencji na obszarze Unii.

Tego rodzaju podejście jest charakterystyczne dla aktów przyjmowanych na podstawie art. 114 TFUE. Trybunał Sprawiedliwości wielokrotnie przypominał, że harmonizacja prawa krajowego jest uzasadniona wówczas, gdy zróżnicowanie regulacyjne mogłoby prowadzić do powstania przeszkód w swobodnym przepływie towarów lub usług bądź gdy niezbędne jest zapewnienie jednolitego, wysokiego poziomu ochrony interesu publicznego w całej Unii (wyr. TSUE z 5.10.2000 r., C-376/98, *Niemcy przeciwko Parlamentowi i Radzie*, Legalis, pkt 84–86).

W literaturze zwraca się uwagę, że rynek wewnętrzny stanowi raczej punkt wyjścia niż ostateczny cel regulacji. Część autorów podkreśla, że zasadniczy ciężar normatywny AI Act spoczywa na ochronie praw podstawowych i zarządzaniu ryzykiem, podczas gdy element „rynkowy” pełni przede wszystkim funkcję legitymizacji prawnej. Wskazuje się również, że rozporządzenie ma w praktyce charakter podwójny – formalnie jest aktem harmonizacyjnym, lecz materialnie instrumentem o znaczeniu ustrojowym, nakierowanym na ochronę jednostki [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 3].

Praktyczne znaczenie celu rynkowego polega na tym, że państwa członkowskie nie mogą wprowadzać odrębnych krajowych regulacji nakładających dodatkowe obowiązki na dostawców czy użytkowników systemów sztucznej inteligencji, o ile rozporządzenie nie pozostawia im w tym zakresie swobody. Motywy 1 i 2 AI Act wyraźnie zakazują takich rozbieżnych działań, z wyjątkiem sytuacji, gdy przepisy same przewidują kompetencje dla ustawodawcy krajowego, jak w przypadku zakazu stosowania systemów sztucznej inteligencji w celu zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym (art. 5 ust. 1 lit. h w zw. z art. 5 ust. 3 AI Act).

W tym sensie art. 1 ust. 1 AI Act stanowi także barierę dla regulacyjnego aktywizmu państw członkowskich. Hiszpania, Niemcy czy Włochy opracowały już strategie i projekty ustaw dotyczące sztucznej inteligencji (por. Spanish RDI strategy in artificial intelligence z 2019 r., https://ai-watch.ec.europa.eu/countries/spain/spain-ai-strategy-report_en, dostęp: 16.1.2026 r. i Second edition of the German Standardization Roadmap AI, <https://www.din.de/en/innovation-and-research/artificial-intelligence/ai-roadmap>, do-

Znaczenie celu
rynkowego

stęp: 16.1.2026 r.). Gdyby Unia nie wprowadziła jednolitej regulacji, te różnice mogłyby prowadzić do znacznej fragmentacji, czego ustawodawca chciał uniknąć (motyw 3 AI Act).

1.4. Ochrona praw podstawowych i wartości Unii

Drugim filarem art. 1 ust. 1 AI Act jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony praw podstawowych, a także wartości ustrojowych Unii, tj. **demokracji, praworządności i ochrony środowiska**. Jest to element szczególnie doniosły, ponieważ wyraźnie poszerza zakres celów typowych dla regulacji produktowych. Rozporządzenie odwołuje się wprost do KPP. W odniesieniu do AI prawami podstawowymi szczególnie istotnymi będą w szczególności **prawo do godności, prywatności, ochrony danych osobowych czy zakaz dyskryminacji**.

W doktrynie podkreśla się, że katalog z art. 1 ust. 1 AI Act jest otwarty i w praktyce może prowadzić do sporów interpretacyjnych. Niejasne jest na przykład, w jaki sposób ustawodawca unijny zamierza egzekwować ochronę demokracji i praworządności za pomocą instrumentów typowych dla prawa odnoszącego się do bezpieczeństwa produktów. Takie cele wykraczają poza tradycyjny paradygmat oceny ryzyka i mogą wymagać nowego sposobu myślenia o regulacji technologii (*Ph. Hacker, What's Missing*).

Już w tym miejscu należy zaznaczyć, że jednym z najbardziej dyskusyjnych aspektów AI Act jest przerzucenie odpowiedzialności za ocenę wpływu na prawa podstawowe na podmioty prywatne. Artykuł 27 AI Act wprowadza obowiązek przeprowadzania oceny wpływu na prawa podstawowe (*Fundamental Rights Impact Assessment – FRIA*) przez podmioty stosujące systemy wysokiego ryzyka w określonych sytuacjach. Oznacza to, że przedsiębiorstwa, szkoły czy urzędy pracy będą musiały samodzielnie dokonywać oceny, czy dany system nie narusza prawa do prywatności, wolności słowa czy zasady niedyskryminacji. W literaturze pojawia się obawa, że jest to forma „prywatyzacji ochrony praw podstawowych”, w której odpowiedzialność zostaje przeniesiona z organów państwa na sektor prywatny [*P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), The EU Artificial, s. 5 i n.; Ph. Hacker, What's Missing*].

Spory
interpretacyjne

Ocena wpływu AI

Warto zwrócić uwagę, że ochrona praw podstawowych została umieszczona obok ochrony środowiska (co jest o tyle istotne, że rozwój AI wiąże się ze znacznym zwiększeniem zapotrzebowania na energię). To nowy element w prawie unijnym dotyczącym nowych technologii. W motywie 5 AI Act wskazuje się, że systemy sztucznej inteligencji mogą powodować zarówno szkody materialne, jak i niematerialne, w tym psychologiczne, społeczne czy ekonomiczne. Z kolei motyw 142 AI Act zachęca państwa członkowskie do wspomagania rozwoju systemów wspierających korzyści środowiskowe i społeczne.

1.5. Wspieranie innowacyjności

Ostatnim filarem art. 1 ust. 1 AI Act jest wspieranie innowacji, co należy rozumieć w szczególności jako **wspieranie MŚP, w tym start-upów**.

W motywie 2 rozporządzenia podkreślono, że celem aktu jest nie tylko ochrona praw i wartości, lecz także pobudzenie innowacji i zatrudnienia oraz zapewnienie, że Unia będzie liderem w upowszechnianiu godnej zaufania AI.

Rozporządzenie odwołuje się tutaj do **szerszej strategii cyfrowej Unii**, w tym do dokumentu KE White Paper on Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust z 2020 r. [COM(2020) 65 final], w którym po raz pierwszy sformułowano ideę „ekosystemu doskonałości” i „ekosystemu zaufania” (zob. s. 3) jako dwóch filarów europejskiej polityki AI.

Innowacyjność została wkomponowana w samą strukturę rozporządzenia. Po pierwsze, rozdział VI (art. 57–63) przewiduje **stworzenie piaskownic regulacyjnych** (*regulatory sandboxes*), czyli kontrolowanych środowisk, w których innowacyjne systemy sztucznej inteligencji mogą być testowane w warunkach rzeczywistych pod nadzorem organów publicznych. Po drugie, wprowadzono szczególnie przepisy mające chronić MŚP przed nadmiernym obciążeniem regulacyjnym. Należą do nich m.in. uproszczone procedury, wsparcie finansowe i doradcze oraz wyłączenia z niektórych obowiązków administracyjnych (zob. w szczególności art. 62 AI Act).

W literaturze wskazuje się, że równoczesne eksponowanie ochrony praw podstawowych i wspierania innowacyjności jest świadomym kompromisem politycznym. Jak się zauważa, rozporządzenie ma pogodzić dwa sprzeczne oczekiwania – z jednej strony silne gwarancje ochronne, a z drugiej atrakcyjność europejskiego rynku dla przedsiębiorców (*D. Bomhard, J. Siglmüller, AI Act*, s. 54). Wątpliwości budzi jednak to, czy rozporządzenie rzeczywiście usuwa bariery innowacyjne. W praktyce obowiązki spoczywające na dostawcach systemów wysokiego ryzyka mogą zniechęcać do rozwoju takich rozwiązań w Unii i skłaniać przedsiębiorców do lokowania działalności badawczo-rozwojowej poza Unią.

Nie można jednak pomijać faktu, że UE stara się świadomie modelować globalne standardy. Mechanizm ten, określany w doktrynie mianem „efektu brukselskiego” (*Brussels Effect*), polega na tym, że standardy przyjęte w Unii ze względu na wielkość jej rynku stają się *de facto* normą globalną także dla podmiotów działających poza jej granicami (*A. Bradford, The Brussels Effect*, s. 110–112). Artykuł 1 AI Act, eksponując innowacyjność obok ochrony praw, sygnalizuje więc ambicję, by Europa nie tylko regulowała rynek wewnętrzny, ale i kształtowała międzynarodowe podejście do rozwoju sztucznej inteligencji.

1.6. Przedmiot regulacji

Artykuł 1 ust. 2 AI Act zawiera katalog materii objętej regulacją. Został on ujęty w 7 punktach (lit. a–g), które odpowiadają kolejnym częściom rozporządzenia. Można powiedzieć, że jest to swoista „mapa drogowa” całego aktu.

Rozporządzenie ustanawia:

- 1) zharmonizowane przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku oraz wykorzystywania systemów AI w Unii (art. 1 ust. 2 lit. a AI Act) – ten punkt nawiązuje do klasycznego modelu prawa harmonizacyjnego opartego na Nowych Ramach Legislacyjnych (*New Legislative Framework – NLF*). Podobnie jak w przypadku rozporządzeń dotyczących bezpieczeństwa produktów, AI Act obejmuje cały

- cykl życia systemu – od jego opracowania i wprowadzenia na rynek, aż po użytkowanie;
- 2) zakazy dotyczące niektórych praktyk w zakresie AI (art. 1 ust. 2 lit. b AI Act) – to odwołanie do rozdziału II (art. 5 AI Act), który wprowadza katalog praktyk uznanych za niedopuszczalne, takich jak manipulacja behawioralna czy kategoryzacja biometryczna. Zakazy te są wyrazem wartości ustrojowych Unii i stanowią przejaw ochrony praw podstawowych wprost w treści regulacji;
  - 3) szczególne wymogi dotyczące systemów AI wysokiego ryzyka oraz obowiązki spoczywające na operatorach takich systemów (art. 1 ust. 2 lit. c AI Act) – to najbardziej rozbudowana część regulacji (rozdział III, art. 6–49 AI Act). Obejmuje wymogi dotyczące zarządzania ryzykiem, jakości danych, dokumentacji technicznej, przejrzystości, nadzoru człowieka, a także obowiązki użytkowników, importerów i dystrybutorów;
  - 4) zharmonizowane przepisy dotyczące przejrzystości w przypadku niektórych systemów AI (art. 1 ust. 2 lit. d AI Act) – chodzi tu o rozdział IV (art. 50 AI Act), który wprowadza obowiązki informacyjne, m.in. dla chatbotów, systemów generujących *deepfake* oraz innych systemów mogących wprowadzać użytkownika w błąd co do nieludzkiej natury interakcji;
  - 5) zharmonizowane przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu modeli AI ogólnego przeznaczenia (art. 1 ust. 2 lit. e AI Act) – to element dodany w toku negocjacji legislacyjnych, odpowiadający na wyzwania związane z rozwojem modeli generatywnych i dużych modeli językowych. Rozdział V (art. 51–56 AI Act) różnicuje obowiązki dostawców modeli zwykłych oraz systemowych;
  - 6) przepisy dotyczące monitorowania wprowadzania do obrotu, nadzoru rynku, zarządzania i egzekwowania (art. 1 ust. 2 lit. f AI Act) – to rozdział IX (art. 72–94 AI Act), który przewiduje m.in. obowiązki monitoringu po wprowadzeniu systemu na rynek, zgłaszania incydentów, a także kompetencje Urzędu ds. AI i organów krajowych;

- 7) środki wspierające innowacje, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP, w tym przedsiębiorstw typu start-up (art. 1 ust. 2 lit. g AI Act) – to rozdział VI (art. 57–63 AI Act), o którym była już mowa powyżej, wprowadzający m.in. piaskownice regulacyjne.

W literaturze zwraca się uwagę, że art. 1 ust. 2 AI Act jest czymś więcej niż prostym wprowadzeniem technicznym. Z jednej strony pełni funkcję redakcyjną, porządkującą strukturę rozporządzenia, z drugiej – stanowi podstawę wykładni systemowej. Jeśli powstaje wątpliwość, jak zakwalifikować dany obowiązek albo jakie przepisy stosować do systemu ogólnego przeznaczenia, art. 1 ust. 2 AI Act pozwala na wskazanie miejsca danej regulacji w systematyce całego aktu [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 10].

1.6.1. Zharmonizowane przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku oraz wykorzystywania systemów AI w Unii

Pierwszy element przedmiotu regulacji odsyła do podstawowego celu harmonizacji, czyli ustanowienia wspólnych zasad dla wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku i stosowania systemów sztucznej inteligencji w UE. Pojęcia te mają swoje znaczenie techniczne, wypracowane w ramach NLF, a następnie przejęte w AI Act.

„Wprowadzenie do obrotu” oznacza udostępnienie po raz pierwszy systemu AI lub modelu AI ogólnego przeznaczenia na rynku Unii (art. 3 pkt 9 AI Act). „Oddanie do użytku” oznacza dostarczenie systemu AI do pierwszego użycia bezpośrednio podmiotowi stosującemu lub do użytku własnego w Unii, zgodnie z jego przeznaczeniem (art. 3 pkt 11 AI Act). „Stosowanie” obejmuje każdy przypadek eksploatacji systemu w praktyce.

Znaczenie art. 1 ust. 2 lit. a AI Act wykracza jednak poza kwestie terminologiczne. Ustanawia ona bowiem ogólną zasadę, że wszystkie systemy sztucznej inteligencji, niezależnie od kategorii ryzyka, podlegają regułom rozporządzenia, jeżeli są wprowadzane na rynek lub stosowane w Unii. Nie ma tu znaczenia miejsce siedziby dostawcy ani to, czy system został stworzony w Europie, czy poza nią.

Art. 1 ust. 2
lit. a AI Act

Celem ustawodawcy unijnego było wyeliminowanie sytuacji, w których przedsiębiorstwa próbowałyby omijać prawo, oferując swoje produkty z państw trzecich bez formalnej obecności w Unii. Zgodnie z motywem 21 rozporządzenia przepisy mają się stosować w sposób niedyskryminacyjny zarówno wobec dostawców unijnych, jak i zagranicznych.

W literaturze podkreśla się, że art. 1 ust. 2 lit. a AI Act w praktyce wyznacza podstawę eksterytorialnego stosowania AI Act – do każdego systemu, którego wynik jest używany w Unii, przepisy rozporządzenia znajdują zastosowanie [*P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), The EU Artificial, s. 13*].

1.6.2. Zakazy dotyczące niektórych praktyk w zakresie AI

Artykuł 1 ust. 2 lit. b AI Act wskazuje, że przedmiotem regulacji są również zakazy określonych praktyk, które zostały wymienione w art. 5 AI Act. Chodzi tutaj o katalog zastosowań sztucznej inteligencji uznanych za niedopuszczalne, ponieważ w sposób oczywisty naruszają one wartości Unii i prawa podstawowe.

Zakazane są m.in.:

- 1) stosowanie systemów AI wykorzystujących techniki podprogowe, manipulacyjne lub wprowadzające w błąd, które znacząco wpływają na zachowanie osób lub grup w sposób ograniczający ich zdolność do podejmowania świadomych decyzji i mogący wyrządzić poważną szkodę (art. 5 ust. 1 lit. a AI Act);
- 2) wykorzystywanie systemów AI, które eksploatują słabości osób fizycznych lub określonych grup (ze względu na wiek, niepełnosprawność, sytuację społeczną lub ekonomiczną) w celu znaczącej zmiany ich zachowania, mogącej wyrządzić poważną szkodę (art. 5 ust. 1 lit. b AI Act);
- 3) stosowanie systemów AI do tzw. social scoringu, czyli oceny lub klasyfikacji osób fizycznych na podstawie ich zachowania społecznego lub cech osobistych, prowadzącej do krzywdzącego lub nieuzasadnionego traktowania (art. 5 ust. 1 lit. c AI Act);

Art. 1 ust. 2 lit. b
AI Act

Katalog zastosowań
sztucznej inteligencji
uznanych
za niedopuszczalne

Część I. Akt w sprawie sztucznej inteligencji

- 4) stosowanie systemów AI do oceny ryzyka popełnienia przestępstwa przez osobę fizyczną wyłącznie na podstawie profilowania lub cech osobowości, bez oparcia na obiektywnych i weryfikowalnych faktach (art. 5 ust. 1 lit. d AI Act);
- 5) tworzenie lub rozbudowywanie baz danych do rozpoznawania twarzy poprzez nieukierunkowane pozyskiwanie (*scraping*) wizerunków z internetu lub nagrań z kamer przemysłowych (art. 5 ust. 1 lit. e AI Act);
- 6) stosowanie systemów AI do analizy emocji osób w miejscu pracy lub w instytucjach edukacyjnych (z wyjątkiem celów medycznych lub bezpieczeństwa) (art. 5 ust. 1 lit. f AI Act);
- 7) stosowanie systemów kategoryzacji biometrycznej, które pozwalają na wnioskowanie o rasie, poglądach politycznych, przynależności związkowej, przekonaniach religijnych lub światopoglądowych, seksualności lub orientacji seksualnej osoby fizycznej (art. 5 ust. 1 lit. g AI Act);
- 8) wykorzystywanie systemów zdalnej identyfikacji biometrycznej w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej do celów egzekwowania prawa, z wyjątkiem sytuacji, gdy jest to bezwzględnie konieczne do:
  - a) poszukiwania konkretnych ofiar (np. uprowadzeń, handlu ludźmi, wykorzystywania seksualnego),
  - b) zapobieżenia bezpośredniemu, istotnemu zagrożeniu życia, bezpieczeństwa lub atakowi terrorystycznemu,
  - c) lokalizowania lub identyfikowania osoby podejrzanej o poważne przestępstwo (z górną granicą kary co najmniej 4 lata pozbawienia wolności) (art. 5 ust. 1 lit. h AI Act).

Wyjątki

Motywy 28 i 48 rozporządzenia podkreślają, że zakazy te mają charakter absolutny, chyba że przepisy przewidują wąskie wyjątki (np. identyfikacja biometryczna może być dopuszczona za zgodą organu sądowego w wyjątkowych przypadkach).

W doktrynie wskazuje się, że art. 1 ust. 2 lit. b AI Act jest do wiodem, iż rozporządzenie wykracza poza logikę klasycznego prawa odnoszącego się do odpowiedzialności za produkt. Nie ogranicza się bowiem do stawiania wymagań technicznych, ale wprowadza

normatywne zakazy, które mają charakter ustrojowy (*T. Wybitul, Arbeitsbuch*, s. 2).

1.6.3. Szczególne wymogi dotyczące systemów AI wysokiego ryzyka oraz obowiązki spoczywające na operatorach takich systemów

Artykuł 1 ust. 2 lit. c AI Act wskazuje, że rozporządzenie ustanawia szczegółowe wymagania dla systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka oraz obowiązki wszystkich podmiotów uczestniczących w ich cyklu życia. Jest to najobszerniejsza część AI Act (art. 6–49) i stanowi trzon regulacji.

Systemy wysokiego ryzyka to te, które spełniają kryteria z art. 6 AI Act i zostały wymienione w załącznikach I i III AI Act. Chodzi przede wszystkim o systemy wykorzystywane w infrastrukturze krytycznej, edukacji, zatrudnieniu, dostępie do usług publicznych, wymiarze sprawiedliwości oraz w ochronie zdrowia.

Wymogi obejmują m.in.:

- 1) system zarządzania ryzykiem (art. 9 AI Act);
- 2) zarządzanie danymi i ich jakością (art. 10 AI Act);
- 3) dokumentację techniczną (art. 11–13 AI Act);
- 4) nadzór człowieka (art. 14 AI Act);
- 5) wymogi dotyczące dokładności, solidności i cyberbezpieczeństwa (art. 15 AI Act);
- 6) system zarządzania jakością (art. 17 AI Act).

Ponadto na podmioty stosujące, importerów i dystrybutorów nałożono szczególne obowiązki, takie jak prowadzenie logów, zgłaszanie incydentów i współpraca z organami nadzoru.

W literaturze podkreśla się, że art. 1 ust. 2 lit. c AI Act przesuwają ciężar regulacji z fazy *ex post* (odpowiedzialność za szkody) na fazę *ex ante* (zapobieganie ryzyku). Jest to model odmienny od dyrektywy 85/374/EWG. AI Act tworzy bowiem system prewencyjny, w którym obowiązki mają zapobiegać powstaniu szkód [*P. Van Eecke, B. Regenhardt*, w: *C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke* (red.), *The EU Artificial*, s. 14].

Art. 1 ust. 2 lit. c
AI Act

Systemy wysokiego
ryzyka

System prewen-
cyjny

Część I. Akt w sprawie sztucznej inteligencji

1.6.4 Zharmonizowane przepisy dotyczące przejrzystości w przypadku niektórych systemów AI

Art. 1 ust. 2 lit. d
AI Act

Artykuł 1 ust. 2 lit. d AI Act obejmuje obowiązki przejrzystości dotyczące wybranych systemów sztucznej inteligencji, które – choć nie są zakazane ani nie należą do kategorii wysokiego ryzyka – mogą wprowadzać użytkowników w błąd co do ich charakteru. Rozdział IV rozporządzenia (art. 50 AI Act) przewiduje w szczególności trzy grupy przypadków:

- 1) systemy przeznaczone do bezpośredniej interakcji z człowiekiem, takie jak chatboty;
- 2) systemy zdolne do generowania lub manipulowania treściami w sposób realistyczny (tzw. *deepfake*), w tym obrazy, nagrania audio i wideo;
- 3) systemy służące do rozpoznawania emocji lub kategoryzacji biometrycznej.

Obowiązki
przejrzystości

Podstawowym obowiązkiem jest wówczas jasne poinformowanie użytkownika lub odbiorcy treści, że ma do czynienia z treścią wygenerowaną przez system sztucznej inteligencji, a nie przez człowieka.

Z punktu widzenia celów art. 1 ust. 1 AI Act, obowiązki przejrzystości mają podwójny charakter. Po pierwsze, chronią autonomię informacyjną jednostki, pozwalając jej na świadome podejmowanie decyzji. Po drugie, służą zapewnieniu zaufania do technologii, eliminując ryzyko manipulacji i dezinformacji.

W literaturze podkreśla się, że te obowiązki są „minimalnym standardem przejrzystości” mającym zastosowanie nawet tam, gdzie ryzyko nie jest klasyfikowane jako wysokie, lecz gdzie istnieje zagrożenie dla praw podstawowych, w szczególności prawa do informacji i wolności wypowiedzi [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 14].

1.6.5. Zharmonizowane przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu modeli AI ogólnego przeznaczenia

Art. 1 ust. 2 lit. e
AI Act

Artykuł 1 ust. 2 lit. e AI Act dodano dopiero na etapie negocjacji międzyinstytucjonalnych (tzw. trilogów) i odzwierciedla on gwałtowny rozwój modeli generatywnych i dużych modeli języko-

wych (*Large Language Models – LLM*) [V. Cretu, w: N. Windholz (red.), *The AI Act Handbook*, s. 18].

Rozdział V (art. 51–56 AI Act) wprowadza dla dostawców takich modeli osobne obowiązki obejmujące:

- 1) sporządzanie i udostępnianie dokumentacji technicznej;
- 2) opracowanie streszczenia danych treningowych;
- 3) politykę zgodności z prawem autorskim;
- 4) a w przypadku modeli systemowych – dodatkowe obowiązki, takie jak przeprowadzanie oceny ryzyka, testy odporności czy oznaczanie treści wytwarzanych (np. *watermarking*).

Rozszerzenie zakresu AI Act na modele ogólnego przeznaczenia stanowi istotną innowację legislacyjną. W literaturze podkreśla się, że wprowadzenie tej kategorii było odpowiedzią na obawy związane z „efektem domina” – modele opracowane przez kilku największych dostawców stają się podstawą setek aplikacji *downstream*, a więc ewentualne błędy lub nieprawidłowości mogą rozprzestrzeniać się w całym ekosystemie (*Ph. Hacker, What’s Missing*).

W literaturze wskazuje się także, że **te przepisy mają charakter kompromisowy** – nie są tak surowe jak wymogi dla systemów wysokiego ryzyka, ale tworzą minimalne ramy odpowiedzialności dostawców modeli, którzy dotychczas funkcjonowali poza głównym nurtem regulacyjnym [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 14].

1.6.6. Przepisy dotyczące monitorowania wprowadzania do obrotu, nadzoru rynku, zarządzania i egzekwowania

Artykuł 1 ust. 2 lit. f AI Act zapowiada regulacje z rozdziału IX (art. 72–94 AI Act), które dotyczą monitorowania rynku, nadzoru i egzekwowania przepisów. Ich celem jest zapewnienie, że wymagania określone w rozporządzeniu będą rzeczywiście stosowane w praktyce, a nie pozostaną martwą literą prawa.

Do najważniejszych instrumentów należą:

- 1) obowiązek prowadzenia monitoringu po wprowadzeniu systemu do obrotu i zgłaszania poważnych incydentów (art. 72–73 AI Act);

Obowiązki dla dostawców

Art. 1 ust. 2 lit. f AI Act

Instrumenty kontrolne

Część I. Akt w sprawie sztucznej inteligencji

- 2) system współpracy między organami krajowymi a nowo utworzonym Europejskim Urzędem ds. Sztucznej Inteligencji (*European Artificial Intelligence Office*, art. 82 i n. AI Act);
- 3) procedury wycofywania z rynku systemów niezgodnych z prawem (art. 24 ust. 4 AI Act);
- 4) sankcje administracyjne, w tym bardzo wysokie kary pieniężne (art. 99–101 AI Act).

Wskazuje się, że art. 1 ust. 2 lit. f AI Act pokazuje wyraźnie „regulacyjną dojrzałość” – przepisy nie kończą się na katalogu obowiązków technicznych, ale przewidują także szczegółowe mechanizmy ich egzekwowania, wzorowane na modelu przyjętym wcześniej w RODO [*P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), The EU Artificial*, s. 14].

1.6.7 Środki wspierające innowacje, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP, w tym przedsiębiorstw typu start-up

Artykuł 1 ust. 2 lit. g AI Act odsyła do przepisów, które już wcześniej były wspomniane – rozdział VI (art. 57–63 AI Act). Ich znaczenie wykracza jednak poza samą kwestię ułatwień dla start-upów. W istocie art. 1 ust. 2 lit. g AI Act sygnalizuje, że rozporządzenie ma charakter nie tylko regulacyjny, ale także polityczny. Jego celem jest bowiem kształtowanie ekosystemu sprzyjającego rozwojowi technologii w UE.

Środki obejmują:

- 1) tworzenie piaskownic regulacyjnych przez państwa członkowskie;
- 2) możliwość testowania systemów wysokiego ryzyka w warunkach rzeczywistych;
- 3) wsparcie doradcze i finansowe dla MŚP;
- 4) programy podnoszenia kompetencji w zakresie sztucznej inteligencji.

Włączenie lit. g do art. 1 ust. 2 AI Act ma również znaczenie symboliczne – sygnalizuje, że Unia nie zamierza ograniczać się do roli „regulatora zakazów”, ale chce też równoległe wspierać rozwój innowacji [*P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), The EU Artificial*, s. 15].

Art. 1 ust. 2 lit. g
AI Act

Katalog środków
wspierających
innowacje

AI Act koncentruje się obecnie na MŚP i start-upach. Propozycja Digital Omnibus dodaje jednak nową kategorię w swojej propozycji zmiany art. 1 ust. 2 lit. g AI Act. Chodzi o SMCs, czyli małe przedsiębiorstwa o średniej kapitalizacji. To podmioty większe niż typowy start-up, lecz wciąż znacznie mniejsze niż globalni giganci technologiczni.

Oznacza to:

- 1) większą liczbę firm objętych preferencjami;
- 2) rozszerzenie dostępu do uproszczeń dokumentacyjnych;
- 3) łagodniejsze podejście sankcyjne także dla firm średniej wielkości;
- 4) szerszą bazę potencjalnych innowatorów wspieranych przez UE.

Komisja stara się w ten sposób odpowiedzieć na argument, że innowacja w Europie coraz częściej powstaje w firmach, które już „wyrósły” ze statusu start-upu, ale nadal nie mają zasobów porównywalnych z *Big Tech* [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 16].

1.7. Uwagi podsumowujące

Analiza art. 1 ust. 2 AI Act prowadzi do wniosku, że ten przepis ma charakter syntetyczny. Zawiera w zarysie wszystkie kluczowe elementy konstrukcyjne rozporządzenia i może być traktowany zarówno jako skrócony „spis treści”, jak i norma o funkcji interpretacyjnej pomagająca określić zakres materii mieszczących się w kompetencjach ustawodawcy unijnego. Artykuł 1 ust. 2 AI Act ujawnia też dualną naturę regulacji – z jednej strony obejmuje ona instrumenty ochronne, zakazy i wymogi dotyczące systemów wysokiego ryzyka, z drugiej zaś elementy o funkcji promocyjnej, takie jak wsparcie innowacji i piaskownice regulacyjne. Ten dwutorowy charakter będzie odgrywać istotną rolę w praktyce wykładni rozporządzenia [P. Van Eecke, B. Regenhardt, w: C.N. Pehlivan, N. Forgó, P. Valcke (red.), *The EU Artificial*, s. 15].

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl